

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

06 februarie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție
Completul de judecată, în componența:

Președinte – Țurcan Anatolie,
Judecători – Daguța Sergiu, Mânăscuță Igor,

judecând, fără citarea părților, recursul declarat de către avocatul Prisacari Ion în numele inculpatei Jivorean Doina, împotriva încheierii Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 22 ianuarie 2024 și mandatului de arestare preventivă din 22 ianuarie 2024, privind aplicarea măsurii preventive sub formă de arestare preventivă, cu anunțarea în căutare, în cauza penală în privința inculpatei,

Jivorean Doina XXXXX, născută XXXXX.

Termenul de examinare:
31.01.2024 – 06.02.2024

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani din 07 mai 2018, Jivorean Doina a fost recunoscută vinovată de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.217¹ alin.(4) lit. d) Cod penal, și în baza acestei legi i s-a stabilit pedeapsă sub formă de închisoare pe termen de 7 (șapte) ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis pentru femei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau de a exercita o anumită activitate legate de circulația drogurilor precum și alte activități conexe pe un termen de 5 ani.

Executarea pedepsei aplicate s-a stabilit la data intrării în vigoare a sentinței.

S-a dispus a calcula termenul de executare a pedepsei complementare-privarea de dreptul de a ocupa funcții sau de a exercita o anumită activitate legate de circulația drogurilor precum și alte activități conexe pe un termen de 5 ani, din momentul executării pedepsei principale.

A fost soluționată soarta corpurilor delictive.

2. Sentința a fost atacată cu apeluri de către procurorul în Procuratura raionului Rîșcani, Railean Sergiu, de către inculpații Jivorean Roman (decedat) și Jivorean Doina, și de către avocatul Prisacari Ion în numele inculpaților.

3. În cadrul ședinței judiciare a instanței de apel din 22.01.2024 de către procurorul participant Bodareu Octavian, a fost înaintat demersul privind aplicarea măsurii preventive, arestarea preventivă în privința inculpatei Jivorean Doina pe un termen de 30 zile, cu dispunerea anunțării în căutare a acesteia.

În motivarea demersului, acuzatorul de stat a invocat că, prezenta cauză penală se află spre examinare la Curtea de Apel Bălți de câțiva ani, inculpata nu s-a prezentat în instanța de apel, pentru data de 03.03.2023, pentru care fapt consideră că inculpata se eschivează de a se prezenta în fața instanței de apel. La fel, inculpata, nu s-a prezentat în ședința instanței

de apel pentru data de 18.12.2023, pentru care fapt s-a dispus aducerea forțată a ultimei pentru data de 22.01.2024, acest fapt duce la tergiversarea examinării cauzei penale.

A menționat că, infracțiunea de care este învinuită inculpata, este una deosebit de gravă iar examinarea cauzei penale se tergiversează de mai mulți ani, din diferite motive.

Prin urmare, consideră necesar și oportun aplicarea în privința inculpatei, a măsurii preventive, arestarea preventivă pentru 30 de zile, cu anunțarea inculpatei în căutare.

4. Prin încheierea din 22 ianuarie 2024, Colegiului penal al Curții de Apel Bălți a dispus:

„Admite demersul procurorului în Procuratura de Circumscripție Bălți, Bodareu Octavian și aplică față de inculpata Jivorean Doina XXXXX, născută la data de XXXXX, originară și domiciliată în XXXXX, IDNP XX, măsura preventivă sub formă de arestare preventivă pe un termen de 30 (treizeci) zile, cu emiterea mandatului de arestare și anunțarea inculpatei în căutare.

Calcularea termenului începe cu data reținerii.

Executarea încheierii a pune în sarcina Inspectoratului de Poliție Rîșcani.

La reținerea inculpatei Jivorean Doina X urmează a fi adusă în fața instanței de judecată.”

4.1. În motivarea soluției instanța de apel a statuat că, cauza penală în privința Doinei Jivorean a fost repartizată judecătorului raportor la data de 11.01.2022, prin încheierea din 13.01.2022 prima ședință de judecată fiind fixată pentru data de 31.01.2022 cu citarea participanților la proces, ședință, care potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată (f.d.5, vol. V) a fost amânată pentru data de 07.02.2022 în legătură cu admiterea cererii de amânare depusă de avocatul Prisacari Ion în numele inculpaților (fiind prezenți procurorul și inculpata Jivorean Doina).

A indicat că, potrivit procesului-verbal al ședinței judiciare din 07.02.2022 (f.d.11, vol. V) din nou s-a considerat imposibilă examinarea apelurilor declarate la caz în lipsa inculpatei Jivorean Doina, fiind amânată examinarea cauzei pentru data de 14.03.2022 cu citarea legală a acesteia, ședință care nu a avut loc în legătură cu faptul că în conformitate cu Decizia nr. 5 din 02.03.2022 al CSE, s-a suspendat examinarea cauzelor(f.d.15, vol. V), ulterior participanții fiind citați de a se prezenta în ședința instanței de apel pentru data de 22.04.2022, potrivit procesului verbal al ședinței de judecată din această dată s-a dispus amânarea examinării cauzei în legătură cu imposibilitatea judecării acesteia în lipsa inculpatei Jivorean Doina, totodată fiind dispusă aducerea silită a acesteia pentru data de 30.05.2022 (f.d.20-22, vol. V), potrivit raportului colaboratorului de poliție indicându-se că aceasta fiind înștiințată despre obligațiunea de a se prezenta în instanța de apel a comunicat că se află la serviciu și este în imposibilitate de a se prezenta, ședința de judecată fiind amânată pentru data de 23.06.2022 (f.d.25, vol. V), aceasta fiind amânată la cererea de amânare a avocatului Prisacari Ion în numele inculpatei Jivorean Doina (prezentă în instanța de apel) pentru data de 19.09.2022 (f.d.36, vol. V). Ședința de judecată din 19.09.2022 nu a avut loc amânându-se pentru 24.01.2023, constatându-se imposibilitatea examinării în lipsa avocatului Prisacari Ion (f.d.39, vol. V).

A menționat că, potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 24.10.2022, fiind prezenți tot participanții la proces, a fost inițiată examinarea cauzei în fond cu expunerea asupra apelurilor declarate la caz (f.d.44-45, vol. V) anunțându-se întrerupere pentru 21.11.2022 pentru acordarea termenului avocatului Prisacari Ion în numele inculpatei Jivorean Doina de a se pregăti pentru susținerile verbale. În ședința de judecată din 21.11.2023, inculpata Jivorean Doina nu s-a prezentat, ședința fiind amânată pentru data de 05.12.2022 (f.d.49, vol. V), ședință care a fost amânată la cererea avocatului Prisacari Ion în numele inculpatei pentru data de 30.01.2023 (f.d.54, vol. V).

Ședința de judecată din 30.01.2023, nu a avut loc din lipsa inculpatei Jivorean Doina și a apărătorului acesteia Prisacari Ion, fiind amânată ședința pentru data de 13.02.2023 (f.d.58, vol. V). Din motivul neprezentării inculpatei Jivorean Doina la ședința din 13.03.2023(f.d.63, vol. V), s-a dispus aducerea silită a acesteia pentru data de 30.03.2023 (f.d.66-68, vol. V). Ședința din 30.03.2023 a fost amânată pentru data de 15.05.2023, la cererea avocatului Prisacari Ion (inculpata Jivorean Doina fiind prezentă). La 15.05.2023 ședința a fost amânată pentru data de 28.09.2023 (f.d.73-75, vol. V), din motivul lipsei inculpatei Jivorean Doina a fost amânată și pentru 06.11.2023, cu dispunerea aducerii silite a acesteia (f.d.81-83, vol. V).

În recursul declarat, s-a invocat că, în legătură cu lipsa acuzatorului de stat, potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 06.11.2023, aceasta a fost amânată pentru data de 27.11.2023 (f.d.89, vol. V), care a fost amânată pentru 18.12.2023 în legătură cu lipsa avocatului Prisacari Ion în numele inculpatei Jivorean Doina (f.d.98, vol. V).

Ședința din 18.12.2023 din motivul neprezentării inculpatei Jivorean Doina a fost amânată pentru data de 22.01.2024 cu dispunerea aducerii silite a acesteia (f.d.103, vol. V).

Adică, se atestă o tendință de eschivare și tergiversare a examinării cauzei din partea inculpatei Jivorean Doina, care chiar și în cadrul executării de către colaboratorii de poliție a încheierilor de aducere forțată dispuse de Curtea de Apel Bălți, a manifestat un comportament de ignorare a obligațiunii respectării legii, manifestând lipsă de respect față de instanța de judecată, invocând motive formale a neprezentării sale.

5. Împotriva încheierii Colegiului penal al Curții de Apel Bălți, emise la 22 *ianuarie* 2024, a declarat recurs, la 25 *ianuarie* 2024, avocatul Prisacari Ion în numele inculpatei Jivorean Doina, prin care a solicitat anularea încheierii și mandatului de arestare preventivă aplicat în privința inculpatei Jivorean Doina.

Potrivit apărătorului, instanța de apel a invocat motivul enunțat în demers de către procuror precum că inculpata nu s-a prezentat în ședința de judecată a 03.03.2023, 18.12.2023 și 22.01.2024, fără motive întemeiate.

Invocă că, încheierea de aducere silită a Doinei Jivorean în instanța de apel de către organele abilitate nu a fost executată, fiind prezentat un raport al colaboratorilor de poliție precum că a adus la cunoștință inculpatei despre necesitatea prezentării în ședință prin intermediul telefonului mobil.

Menționează că, instanța de apel cunoaște faptul că soțul acesteia Jivorean Roman este decedat, iar la întreținerea inculpatei au rămas 2 copii, dintre care fiica minoră fiind studentă la Colegiul de Medicină mun. Bălți, care necesită îngrijirea din partea mamei precum și educația respectivă.

Opinează că, măsura preventivă dispusă este cea mai aspră, dar nu unica posibilă pentru finisarea examinării cauzei penale în instanța de apel

6. Judecând recursul în raport cu materialele cauzei și motivele invocate, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că recursul urmează a fi admis, din următoarele considerente.

Potrivit art.447 alin.(1) Cod de procedură penală, procedura judecării recursului împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul, se judecă în termen rezonabil, fără prezența părților la proces.

În conformitate cu art.329 alin.(2) Cod de procedură penală, în cazul aplicării arestării preventive, hotărârea instanței poate fi atacată, în termen de 3 zile, în instanța ierarhic superioară cu recurs, care se va judeca conform prevederilor art.311 și 312, care se aplică în mod corespunzător.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Verificând legalitatea și temeinicia încheierii instanței de apel privind aplicarea măsurii preventive arestarea preventivă și eliberarea mandatului de arestare pe un termen de 30 zile în privința inculpatei Jivorean Doina, completul de judecată constată faptul, că instanța de apel la data de 22 ianuarie 2024:

a) a admis un demers al acuzatorului de stat, care este neargumentat, fapt ce contravine principiului contradictorialității în procesul penal.

b) a emis încheierea și mandatul privind aplicare măsurii preventive sub formă de arestarea preventivă a inculpatei Jivorean Doina, indicând în calitate de temei legal prevederile art.176 și 329 Cod de procedură penală, care reglementează procedura de aplicare a măsurii preventive;

Instanța de recurs ține să atenționeze, că potrivit prevederilor art.176 alin.(1), (2) Cod de procedură penală, măsurile preventive pot fi aplicate de către procuror, din oficiu ori la propunerea organului de urmărire penală, sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile, susținute prin probe, de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să exercite presiune asupra martorilor, să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal, să săvârșească alte infracțiuni ori că punerea în libertate a acestuia va cauza dezordine publică. De asemenea, ele pot fi aplicate de către instanța de judecată, pentru asigurarea executării sentinței.

Conform jurisprudenței naționale - nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția cazurilor și în conformitate cu procedura prevăzută de lege. Articolul 5 CEDO nu poate fi interpretat ca o autorizare a aplicării necondiționate a arestării preventive, care să dureze nu mai mult de o anumită perioadă. Justificarea pentru orice perioadă de detenție, indiferent de cât e de scurtă, trebuie să fie, în mod convingător, demonstrată de autorități (hot. Șarban c. Moldovei, 4 octombrie 2005, §82). La aplicarea normelor privind reținerea, arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu, instanțele judecătorești și organele de urmărire penală sunt obligate să-și desfășoare activitatea astfel încât nicio persoană să nu fie lipsită de libertate în mod arbitrar sau fără ca acest lucru să fie absolut necesar. Arestarea preventivă poate fi dispusă doar dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții: a) Legislația procesual-penală permite aplicarea acestor măsuri; b) Există o bănuială rezonabilă că persoana a comis infracțiunea de care este acuzată; c) Există riscurile prevăzute de Codul de procedură penală care justifică aplicarea arestului și d) Alte măsuri preventive nu pot înlătura riscurile menționate la lit. c). Existența unei bănuieli rezonabile nu este suficientă pentru arestare. Art.5 alin.(1) lit. c) din Convenție mai cere existența motivelor “temeinice ale necesității de a-l împiedica [persoana] să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia”. Interpretând această prevedere, Curtea Europeană a distins patru riscuri (temeiuri) care pot justifica arestarea: - riscul eschivării; - riscul de a împiedica buna desfășurare a justiției; - prevenirea săvârșirii de către persoană a unei noi infracțiuni; și - riscul că punerea în libertate a persoanei va cauza dezordine publică (a se vedea hot. Smirnova c. Rusiei, 24 iulie 2003, §59). Temeiurile prevăzute de art.176 alin.(1) Cod de procedură penală rezultă din jurisprudența CtEDO și urmează a fi interpretate în lumina acesteia. Pentru arestarea persoanei este suficientă existența cel puțin a unuia din cele 4 riscuri. În cazul în care nu poate fi identificat nici unul din aceste patru riscuri indicate mai sus, persoana urmează a fi pusă în libertate în virtutea art.5 alin.(3) din Convenție. Conform art.5 §1 CEDO, “nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția ...”. Din această normă rezultă prezumția potrivit căreia persoana trebuie să fie liberă decât dacă autoritățile statului pot dovedi că există temeiuri relevante și suficiente care să justifice detenția (a se vedea hot. Becciev c. Moldovei, 4 octombrie 2005, §53). Astfel, îi revine procurorului să dovedească în fiecare caz existența și seriozitatea riscurilor menționat. Argumentele nu trebuie să fie

“generale și abstracte” și trebuie să se refere la fapte concrete și personalitatea acuzatului (hot. Panchenko c. Rusiei, 8 februarie 2005, §107). Acestea trebuie să rezulte din probele prezentate judecătorului. În cazul în care procurorul nu va dovedi existența cel puțin a unuia din riscurile menționate, demersul de arestare urmează a fi respins. Chiar dacă procurorul a dovedit existența bănuielii rezonabile că persoana a săvârșit o infracțiune care justifică aplicarea arestului și, cel puțin existența unuia din cele patru riscuri, menționate, demersul de aplicare a arestului urmează a fi respins dacă procurorul nu dovedește că măsurile preventive mai ușoare decât arestul stipulate în art.175 alin.(3) Cod de procedură penală, nu pot înlătura riscurile invocate (Hotărârea Plenului CSJ a RM din 15.04.2013, nr.1 - Despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației de procedură penală privind arestarea preventivă și arestarea la domiciliu, pct. 1., 2., 6., 7. și 12.).

În pofida acestor prescripții legale, potrivit descriptivului și dispozitivului încheierii contestate, instanța de apel nu și-a motivat soluția privind aplicare măsurii preventive sub formă de arestarea preventivă în privința inculpatei Jivorean Doina pe niciunul din temeiurile de drept prevăzute de lege, pentru înlăturarea riscurilor care justifică arestul (*art.176 alin.(1), 185 alin.(1), (2) pct. 3), alin.(3) și (4) Cod de procedură penală*). Ori, în descriptivul încheierii lipsește cu desăvârșire argumentarea instanței bazată pe probe concrete, că inculpata ar putea să se ascundă de instanță, să exercite presiune asupra martorilor, să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă, să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal, să săvârșească alte infracțiuni, că punerea în libertate a acesteia va cauza dezordine publică, sau că sunt aplicate pentru asigurarea executării sentinței.

De asemenea, instanța de recurs reține că, instanța de apel nu a *examinat prioritar oportunitatea aplicării altor măsuri preventive, neprivative de libertate, apoi a celor alternative arestului preventiv*, prin urmare, concluzia instanței privind aplicarea celei mai aspre măsuri preventive – arestul preventiv, este una sumară și neclară, sau arestul preventiv constituie o măsură excepțională și se dispune doar atunci când se demonstrează că alte măsuri nu sunt suficiente pentru a înlătura riscurile care justifică aplicarea arestării.

Completul de judecată atestă și faptul că, încheierea instanței de apel privind aplicarea măsurii preventive sub formă de arestare preventivă în privința inculpatei Jivorean Doina se întemeiază pe faptul că ultima în mod repetat nu s-a prezentat în ședința de judecată în apel. Din materialele cauzei se atestă că, inculpata nu s-a prezentat *fără motive întemeiate* doar în cadrul ședințelor din 03.03.2023, 18.12.2023 și 22.02.2024, însă, menționând că ultima ar fi invocat temeiuri formale pe faptul că nu s-a prezentat la ședințele de judecată, instanța de apel nici nu a indicat care sânt motivele invocate de către inculpată și din care considerente conchide despre caracterul formal al acestora.

Mai mult, analizând demersul procurorului, completul de judecată constată că acesta nu este întemeiat de drept și nu conține referiri la probe concludente care ar confirma afirmațiile acestuia privind existența temeiurilor „relevante și suficiente” pentru aplicarea măsurii preventive.

Astfel, completul de judecată reține că, atât demersul înaintat de procuror, cât și încheierea contestată conțin doar niște aprecieri de ordin generic, lipsind motivarea necesității aplicării măsurii preventive arestarea preventivă cu referire la circumstanțele concrete ale cauzei, fiind lăsate fără apreciere argumentele și probele prezentate de apărare.

Reieșind din împrejurările expuse, completul de judecată constată că, instanța de apel soluționând demersul procurorului a comis erori de drept ce țin de aplicarea corectă a legii la faptele reținute prin hotărârea atacată și la faptul dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material, deoarece încheierea recurată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția în partea aplicării în privința inculpatei

Jivorean Doina a măsurii preventive - arestarea preventivă, fapt ce denotă temeinicia recursului declarat.

Completul de judecată, conducându-se de prevederile art.312 alin.(5) pct. 1) Cod de procedură penală, stabilind în urma controlului judiciar efectuat temeinicia recursului, a ajuns la concluzia admiterii acestuia.

7. Reieșind din cele expuse, în conformitate cu prevederile art.312 alin.(5) pct. 1) lit. a), 329 Cod de procedură penală, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Admite recursul declarat de avocatul Prisacari Ion în numele inculpatei Jivorean Doina.

Casează total încheierea Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 22 ianuarie 2024, prin care s-a dispus:

”Admite demersul procurorului în Procuratura de Circumscripție Bălți, Bodareu Octavian și aplică față de inculpata Jivorean Doina X, născută la data de XX, originară și domiciliată în satul XXXXX, IDNP XXXXX, măsura preventivă sub formă de arestare preventivă pe un termen de 30 (treizeci) zile, cu emiterea mandatului de arestare și anunțarea inculpatei în căutare”.

Jivorean Doina X, născută la X, urmează a fi eliberată imediat din penitenciar dacă nu execută arest preventiv sau pedeapsa cu închisoare, în baza altor hotărâri judecătorești.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Țurcan Anatolie

Judecătorii

Daguța Sergiu

Mânăscurtă Igor